

Verslag 82^e (online) vergadering ARO, 30 november 2021

Voorzitter: de heer H. ter Heegde

ARO-leden: mevrouw E. Marcusse, de heer P. de Ruyter, mevrouw I. van Koningsbruggen, mevrouw I. Thoral, de heer K.J. Wardenaar, de heer S. Jansen, mevrouw W. Klemm

Secretaris: de heer H. van Helden (secretaris, verslag)

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

2. Algemene punten en voorbespreking agenda (niet openbaar gedeelte).

Het verslag van de 81e ARO-vergadering van 12 oktober wordt vastgesteld.

De secretaris toont een beeld van een aanpassing in het plan van Hotel Kalverschans, dat eerder in de ARO is behandeld. Een aantal commissieleden vindt de aanpassingen behoorlijk groot en fors afbreuk doen aan de helderheid van het eerder goedgekeurde concept en gevraagd wordt of het plan niet nog een keer moet worden besproken. De secretaris zal dit intern overleggen.

De secretaris noemt verder een aantal plannen die de volgende keer mogelijk op de agenda komen. Daarnaast geeft hij aan dat de wens bestaat om een kennismaking en gedachtewisseling met het Kwaliteitsteam Hollandse Waterlinies te organiseren. Het werkveld van beide teams overlapt deels. Tenslotte kondigt de secretaris aan dat er begin volgend jaar een presentatie en discussie komt in de ARO over energie-infrastructuur.

3. Woningbouwontwikkeling Hocrasterrein Bussum, gemeente Gooise Meren

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer P.J. van de Laan (projectleider gemeente Gooise Meren), mevrouw M. Luisman (stedenbouwkundige/directeur SVP), de heer S. Dom (projectmanager Noorderdiep), de heer J. Heij (tuin- en landschapsarchitect Adviesbureau Haver Droeze), de heer M. Reiling (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De voorzitter wordt vanwege zijn functie als burgemeester van Gooise Meren bij de behandeling van dit plan vervangen door de heer De Ruyter.

Mevrouw Luisman geeft een korte toelichting over deze planontwikkeling. Zij laat aan de hand van foto's de huidige situatie zien van het gebied, dat nu grotendeels bestaat uit bedrijventerrein, met veel verharding en weinig kwaliteit. Dit in tegenstelling tot de bosrijke omgeving die in beheer is bij Goois Natuurreservaat en Natuurmonumenten. Het nieuwe programma bestaat uit de combinatie van een school, bedrijfsunits en diverse typen woningen. Het plan biedt de kans om een nieuw landschap te maken, dat aansluit bij de omgeving. Het gebied kent een rijke historie. Zo verwijst de naam Walden naar de kolonie Walden van Frederik van Eden, die zich rond 1900 op deze plek bevond. Wat nog resteert van deze kolonie zijn de monumentale bomen langs de Franse Kampweg.

Mevrouw Luisman geeft de ambities van het plan aan: landschap als drager, een buurt met een samenhangende uitstraling, natuurinclusief, een nieuwe natuurverbinding en een uitnodigende entree. Het idee is om een groen tapijt te maken, waar de functies als strooigoed in liggen. Op elk schaalniveau is er sprake van een verbinding met het landschap. Er komt onder andere een nieuwe fietsroute, zodat het gebied ook goed en veilig met de fiets bereikbaar is, en een bushalte. Er is ecologisch onderzoek gedaan naar een natuurverbinding langs het Luye Gat aan de westzijde en een verbinding via de boomkronen meer aan de oostzijde. De verbinding langs het Luye Gat is 6 m breed. In het gebied komen verschillende landschappelijke sferen met bijbehorende planten-, struik- en boomsoorten, die samenhangen met de overgang van het laaggelegen veengebied naar het hooggelegen zandgebied en dienst doen als steppingstones voor verschillende diersoorten. Het groen wordt ingericht en gebruikt als collectief groen. Natuurinclusief bouwen is een vanzelfsprekend onderdeel van het plan. De kansen hiervoor worden de komende tijd verder uitgewerkt. Zo komt er onder andere een keermuur in het gebied die zorgt voor het overbruggen van hoogteverschillen en het scheiden van delen van de ontwikkeling, maar ook kansen biedt voor een specifieke biotoop voor diersoorten zoals hagedissen. Mevrouw Luisman toont een eerste schets van het inrichtingsplan met een suggestie voor de beplanting. Wat betreft de beeldkwaliteit van het plan wordt gezocht naar samenhang door middel van materiaalgebruik met een natuurlijke uitstraling en terugkerende horizontale en verticale elementen en dakvormen. Tenslotte toont zij aantal referentiebeelden en sfeerimpressies. De daadwerkelijke ontwerpen volgen nog.

De ARO dankt mevrouw Luisman voor de heldere presentatie. De commissieleden hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De ARO geeft aan dat het plan er aantrekkelijk en groen uitziet. In het ecologisch onderzoek is veel energie gestoken in de ontwerpcriteria voor de ecologische zone langs het Luye Gat. Vraag is of de voor de verbinding plaatselijk noodzakelijke verbredingen van 12 m er nu wel of niet inzitten. De resultaten van het onderzoek moeten serieus genomen worden, anders functioneert de verbinding niet. Mevrouw Luisman zegt hierop dat die verbredingen er inderdaad komen, maar dat het slagen van de verbinding ook afhangt van maatregelen die door andere partijen moeten worden genomen, zoals de passage onder de Franse Kampweg, die op dit moment nog niet functioneert. De heer Heij vult aan dat ook ter plekke van het benzinstation maatregelen nodig zijn om de ecologische verbinding te laten slagen.

De commissie vraagt of de school er inderdaad komt en of deze niet voor teveel overlast zorgt voor de natuur in de directe omgeving. Mevrouw Luisman geeft aan dat de school er inderdaad komt. Door Goois Natuurreservaat en Natuurmonumenten zijn zorgen geuit over mogelijke overlast door scholieren. Er worden dan ook maatregelen genomen om te voorkomen dat scholieren zo de natuur in kunnen lopen. Een school dicht bij de natuur heeft echter ook voordelen voor de leerlingen; ze kunnen zo gemakkelijker leren om goed met de natuur om te gaan. De heer Dom vult aan dat de twee scholen die gaan fuseren en op deze plek samen verder gaan zelf enthousiast zijn. De gemeente is overtuigd van de plek. Er is elders ook geen locatie beschikbaar.

De ARO constateert dat de groene driehoek aan de westzijde van het plan, die in feite bij de natte zone van het gebied hoort, door tweekappers afgesloten wordt van de ecologische zone langs het Luye Gat. Het zou voor het ecologisch functioneren van het gebied beter zijn om op een aantal plekken een verbinding te maken tussen beide delen. De heer Heij zegt hierop dat de 6 m brede zone voldoende is voor het functioneren van de ecologische verbinding en dat er op drie plekken verbredingen komen, door de tweekappers hier te herschikken. Deze tweekappers krijgen alleen een terras en geen tuin. Het collectief uitgeefbare groen hoort ook bij het landschap. De ARO vindt dat de

in de visualisaties getoonde 'Piet Oudolf-achtige' beplanting niet inheems is en om veel onderhoud vraagt. De heer Heij geeft aan dat het in werkelijkheid om inheemse, natuurlijke beplanting zal gaan, die past bij de gradiënt van droog naar nat.

De commissie is akkoord met het programma en de gekozen mix van functies, maar maakt zich wel zorgen over de aantallen. Deze zorgen ervoor dat het op een aantal plekken ruimtelijk wringt. De brede appartementen nemen bijvoorbeeld relatief veel ruimte in beslag. Het zou beter zijn om wat meer lucht in het plan aan te brengen. Mevrouw Luisman zegt hierop dat het inderdaad een plan is met een hoge dichtheid, maar dat er tegelijkertijd veel groen in zit en een afwisseling van rust en reuring. In het licht van de huidige grote woningbouwopgave ligt het ook wat meer voor de hand om te kiezen voor een wat hogere dichtheid.

De ARO constateert dat de paardenstallen, die ook een deel van de historie van het gebied vertegenwoordigen, niet terugkomen in het plan, ook niet in de vorm van een verwijzing of een knipoog naar het verleden. Mevrouw Luisman geeft aan dat de stal in slechte staat verkeert en ook maar een beperkt aantal jaren deel uitgemaakt heeft van het gebied. De heer Dom vult aan dat de stal geen monumentale status heeft, al hadden sommige omwonenden liever gehad dat de stal behouden bleef. Mevrouw Luisman zegt dat er wel een opdracht loopt om samen met de historische vereniging te kijken of er op dit punt een verwijzing naar het verleden gemaakt kan worden. De historie wordt dus niet genegeerd. De ARO is verder wat betreft de cultuurhistorie wel enthousiast over het plan. De verwijzing naar Walden als cultuurhistorisch laag is bijvoorbeeld een aanleiding om een verhaal te vertellen over het wonen in het groen en het collectief beheer ervan. In die tijd had het experiment ook een sociaal element. Wat betreft het wonen in het groen heeft de commissie moeite met de beperkte ruimte tussen de appartementenblokken voor sociale woningbouw en de school. Wat meer afstand tussen deze functies is wenselijk. Mevrouw Luisman zegt hierop dat dit nog verder uitgewerkt zal worden. Er zijn onder andere nog gesprekken met de school.

Conclusie, samenvatting

De ARO heeft veel waardering voor de invulling en de stedenbouwkundig opzet op hoofdlijnen op deze bijzondere locatie. De ARO heeft een aantal zorgpunten en adviezen:

1. Het plan kent een relatief hoge dichtheid, waardoor de groene buitenruimte onder druk komt te staan. De commissie adviseert om te onderzoeken of er nog wat meer lucht in de planopzet kan. De ARO vraagt in dat kader om onder meer nog eens goed naar de entreesituatie te kijken en meer ruimte te creëren tussen de voorzieningen bij de school en de appartementen, die nu erg dicht op elkaar staan.
2. De ARO maakt zich ook zorgen over de relatief beperkte breedte van de ecologische zone, in relatie tot de soorten waar deze verbinding voor is bedoeld. In ieder geval zijn de verbredingen van 12 m essentieel om recht te doen aan het ecologisch onderzoek dat is uitgevoerd. De commissie ziet daarnaast een belangrijke meerwaarde in een betere ecologische relatie tussen het beekmilieu bij de verbindingszone en de centrale groene ruimte in het westelijk deel van het plangebied. Dit heeft gevolgen voor de stedenbouwkundige opzet aan deze zijde.
3. Het groen binnen het plangebied dient ook daadwerkelijke ecologisch te worden ingericht en beheerd, inspelend op de aanwezige gradiënt van droog naar nat. Dit moet tot uiting komen in de beplantingskeuze in de buitenruimte. De getoonde visualisaties passen hier nog niet bij. De ARO vraagt om de beelden hierop aan te passen.
4. De ARO vindt de verwijzing naar Walden, zowel in de naam van het gebied als de inrichting en het gebruik ervan, een goede manier om het verhaal over het verleden te vertellen. Wat

betreft cultuurhistorie vraagt de commissie om ook het verhaal van de paardenstallen op de een of andere manier terug te laten komen in het plan

5. Wat betreft duurzaamheid is de ARO enthousiast over de natuur-inclusieve bouw, de groene ecologische inrichting en bijvoorbeeld het idee van deelauto's, maar op de punten klimaatadaptatie (opvangen regenwater en hergebruik in de wijk) en (collectieve) voorzieningen voor energie dient het plan nog verder te worden versterkt en beter uitgewerkt. Met het oog op alle onder- en bovengrondse ruimteclaims is het belangrijk om ook deze aspecten vroegtijdig in het planproces mee te nemen.

De commissie vraagt om het plan op genoemde punten aan te passen of aan te vullen en is benieuwd naar de verdere uitwerking en detaillering.

4. Realisatie stroomverdeelstation Sint Maartensweg Sint Maarten, gemeente Schagen

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer J. de Lange (gemeente Schagen), de heer E. Paap (omgevingsmanager Alliander), mevrouw T. van der Voet (omgevingsmanager Alliander), mevrouw E. Driessen (netarchitecte Alliander), mevrouw L. de Bonth (stedenbouwkundige Urban Synergy), de heer G. Streng (architect The Cloud Collective), de heer A. Groot (omgevingsmanager Qirion), de heer A. Devilee (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

Mevrouw van der Voet trapt af met een korte terugblik op het proces rond het vaststellen van de locatie voor dit regelstation. Het regelstation is nodig omdat in deze omgeving door nieuwe ontwikkelingen het distributienet onvoldoende capaciteit en kwaliteit heeft. Om het capaciteitsknelpunt op te lossen zijn twee middenspanningsringen (10kV) nodig en een nieuw regelstation om deze te voeden. Het zoekgebied voor deze voorzieningen ligt ter hoogte van Sint Maartensbrug en Sint Maarten. Binnen het zoekgebied is verder gezocht naar een geschikte locatie. Een deel van het gebied viel af vanwege de aanwezigheid van weidevogelleefgebied. Het deel ten oosten van de Westfriese Omringdijk was niet geschikt, omdat er anders veel leidingen onder het provinciaal monument door zouden moeten. Uiteindelijk bleken in het overgebleven zoekgebied twee grondeigenaren bereid om hun grond te verkopen.

Mevrouw De Bonth gaat verder in op de locatie en het ontwerp van het gebouw. De beschikbare locatie ligt in de open ruimte en langs de recreatieve route van Sint Maarten naar zee, ter hoogte van een bestaande schuur. De vraag was wat de mogelijkheden waren, gegeven het feit dat dit de plek wordt. Het regelstation kan worden gezien als een momentum op de recreatieve route naar de kust. Uitgangspunt is dat het gebouw de horizontaliteit van het landschap accentueert en het landschap letterlijk weerspiegelt. Wat betreft inpassing is gekozen voor een sloot als afscherming en het gebruik van grasbeton bij de parkeervoorziening, waar incidenteel wordt geparkeerd. Langs de sloot komt een natuurvriendelijke oever. Middels een aantal impressies laat mevrouw De Bonth zien hoe het gebouw zich toont in het landschap.

De heer Streng gaat nader in op de architectuur. Gezocht is naar de kwaliteit ter plekke die opgepakt kan worden en hoe het gebouw onderdeel kan worden van het nieuwe energielandschap. Zoals aangegeven is gekozen voor het verdubbelen of spiegelen van het landschap, met als idee dat daarmee extra nadruk op het landschap komt te liggen. De gevel en materiaalkeuze zijn nog in onderzoek. De glazen wand kan bijvoorbeeld nog worden bestickerd om aanvaringen met vogels te beperken. De achterkant van het gebouw, met de transformatoren, is vanaf de weg niet zichtbaar.

De ARO dankt de inleiders voor de heldere toelichting en heeft een aantal vragen en opmerkingen. Wat betreft de begrenzing door middel van een sloot en de aanleg van een natuurvriendelijke oever is de commissie positief. De ARO constateert dat de locatiekeuze samenhangt met verschillende belemmeringen, maar dat de uiteindelijke plek puur voortkomt uit de beschikbaarheid van kavels. Vanuit landschappelijk oogpunt, en daarbij ook kijkend naar de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, is de gekozen locatie de slechtst denkbare: midden in de open ruimte. In deze ruimte lag ook de oorspronkelijke kreekzone van voor de inpoldering. De zoekruimte zit ook dicht bij het lint, waar bebouwing veel meer op zijn plek zou zijn, maar blijkbaar was daar geen grond beschikbaar. Vanuit ruimtelijke kwaliteit is de locatie eigenlijk niet acceptabel. De heer Paap zegt hierop dat het erg lastig was om grond te bemachtigen voor deze voorziening en dat dit de enige mogelijkheid bleek te zijn. Als iemand dicht bij het bebouwingslint grond beschikbaar had gesteld, was het gebouw daar gekomen.

Als - bij gebrek aan alternatieven - dit dan toch de locatie wordt, heeft de commissie nog een aantal bezwaren tegen de manier waarop het gebouw is gepositioneerd en vormgegeven. Het gebouw komt evenwijdig aan de weg te staan, terwijl de hoofdrichting van het landschap juist haaks op de weg staat. Vraag is of het gebouw niet een kwartslag kan worden gedraaid. Mevrouw De Bonth zegt hierop dat er meerdere varianten onderzocht zijn. Het draaien van het gebouw is ook bekeken, maar dit blijkt voor de bekabeling ongunstig en daardoor duurder te zijn. Ook is de plot te klein om het gebouw te draaien.

Ook de spiegelende wand aan de zijde van de weg is een punt van zorg van de ARO. Kijkend naar de kenmerken van het gebied zijn een uitvoering in natuurlijke tinten en materialen en een meer functionele vorm, waarbij je ziet wat het is, veel passender. Het gebouw vormt weliswaar een nieuwe laag, maar zou zich meer moeten voegen in het bestaande landschap. Het landschap is op zich al iconisch; een iconisch gebouw is daarom niet nodig. Mevrouw De Bonth legt nogmaals uit dat de spiegeling voortkomt uit het idee dat het gebouw een momentum kan vormen langs de recreatieve route. Het iconische aspect is een keuze. De ARO zegt hierop dat een spiegelend oppervlak het zonlicht reflecteert en daardoor in de praktijk vaak veel minder transparant zal zijn dan nu wordt voorgespiegeld.

De ARO vraagt of het ook mogelijk is om twee kleinere gebouwen te ontwerpen, in plaats van één groter gebouw. Mevrouw Driessen legt uit dat splitsing niet mogelijk is. Als het al zou kunnen dan zouden de twee aparte gebouwen ook relatief groot zijn en de kosten ervan te hoog.

De ARO merkt op dat dit het ontwerp van één regelstation betreft, terwijl er op termijn in Noord-Holland wellicht 60 van dit soort voorzieningen moeten komen. Dit betekent een enorme opgave, die ook zijn weerslag zal vinden in het landschap. Welk beeld heeft Alliander hierbij? Worden het allemaal dit soort gebouwen? De heer Paap zegt hierop dat Alliander technisch gezien een maakbaar bouwblok nodig heeft. Dit kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, afhankelijk van de omgeving. De gebouwen worden dus niet allemaal hetzelfde.

De ARO blijft het onacceptabel vinden dat de locatiekeuze van deze voorziening uiteindelijk vooral bepaald wordt door de beschikbaarheid van grond. Als dit de voorloper is van vele andere voorzieningen dan wordt de ruimtelijke impact ervan naar verwachting enorm. Bij de aanleg van weginfrastructuur zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om te onteigenen als dat nodig is. Dit zou bij dit soort ontwikkelingen toch ook mogelijk moeten zijn. Daarnaast zou kavelruil met eigenaren van grond op een betere locatie ook een mogelijkheid moeten kunnen zijn. Aan een dergelijke grote opgave zou je dus ook een grondinstrument moeten koppelen. De ARO doet een oproep aan Alliander, en ook aan de provincie, om hier nader (samen) onderzoek naar te laten doen en te komen met richtlijnen voor de locatiekeuze en inpassing van toekomstige voorzieningen.

Conclusie, samenvatting

De ARO constateert dat deze ontwikkeling onderdeel is van een grotere opgave rond de positionering en het ontwerp van energievoorzieningen. Wat betreft het voorliggende plan heeft de commissie een aantal opmerkingen en adviezen:

1. De commissie vindt de gekozen locatie vanuit landschappelijk oogpunt onacceptabel: midden in de openheid van het landschap. Een positionering bij het bebouwingslint van Groote Sloot zou meer voor de hand liggen (zie ook Leidraad Landschap en Cultuurhistorie). De ARO vraagt om alsnog te onderzoeken of er, bijvoorbeeld door kavelruil, mogelijkheden zijn dichterbij de bebouwing.
2. Als dit dan toch de enige locatie blijkt te zijn, vraagt de commissie om alsnog te onderzoeken of het gebouw een kwartslag gedraaid kan worden. Wellicht is hiervoor aankoop van een beperkte hoeveelheid extra grond nodig.
3. De ARO vindt een spiegelende wand en een iconische uitstraling niet passend op deze plek midden in de openheid. De commissie heeft gezien de locatie de voorkeur voor een meer ingetogen materiaalkeuze en ontwerp, waaraan je de functie van het gebouw beter kunt aflezen. Wat betreft de begrenzing door middel van een sloot en de aanleg van een natuurvriendelijke oever is de commissie positief.
4. Met het oog op het grote aantal stroomvoorzieningen dat nog zal volgen doet de ARO een dringende oproep aan Alliander, en ook aan de provincie, om nader onderzoek te laten doen naar de ruimtelijke afwegingen die bij de locatiekeuze en het ontwerp van dit soort voorzieningen nodig zijn. Er zijn heldere en gebiedsspecifieke richtlijnen nodig die recht doen aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Hier hoort ook een instrumentarium bij, zoals wellicht onteigening en kavelruil. Mogelijk kan de PARK van Noord-Holland hierbij een rol spelen.

De ARO ziet graag een beter gepositioneerd en meer passend vormgegeven ontwerp tegemoet.

5. Woningbouwontwikkeling Hoofdweg Zuid, Kudelstaart, gemeente Aalsmeer (tweede behandeling)

Aanwezig bij dit agendapunt: mevrouw B. Hooijschuur (projectleider gemeente Aalsmeer), mevrouw N. Jelles (stedenbouwkundige gemeente Aalsmeer), de heer F. Bosman (ontwikkelaar Hoorne Vastgoed), mevrouw J. Verwindt (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

Mevrouw Jelles geeft een korte inleiding en zegt het fijn te vinden om het plan nog een keer aan de ARO te kunnen voorleggen. Er is nog geen besluit genomen over de supermarkt en er wordt vanuit de gemeente nog gewerkt aan duurzaamheidsonderwerpen zoals energievoorzieningen en water. In het beeldkwaliteitsplan zal ook nog een verdiepingsslag worden gemaakt.

De heer Bosman gaat nader in op de wijzigingen die in het plan zijn aangebracht ten opzichte van het eerder voorgelegde plan. Op verschillende plekken zijn woningen en appartementsgebouwen opgeschoven, om meer ruimte te scheppen voor groen en natuur. In het midden is de autoverbinding tussen beide delen van de wijk geschrapt. Er blijft wel een doorgang mogelijk voor hulpdiensten. Het plan zal op een aantal punten nog verder worden geoptimaliseerd. Hiermee hoopt hij tegemoet te komen aan de eerder door de ARO gemaakte opmerkingen.

De ARO vindt het positief hoe is omgegaan met de eerdere aanbevelingen van de commissie en ziet waardoor het plan is verbeterd. Het plan ziet er meer ontspannen uit dan eerder het geval was en heeft ook aan helderheid gewonnen. Wat betreft de supermarkt vraagt de commissie of er ook woningen op het dak komen. De heer Bosman antwoordt hierop dat er inderdaad woningen op de tweede laag komen. Het parkeren op het dak is voor de bewoners. De ARO merkt op dat de supermarktlocatie voor wat betreft logistiek, ontsluiting en (deels blinde) gevels een lastige opgave is met het oog op ruimtelijke kwaliteit. De ARO doet de aanbeveling om deze opgave (letterlijk) van alle kanten goed te bekijken, hierbij referentieonderzoek te doen en te kijken wat in deze situatie passend en haalbaar is. De oproep van de commissie is om het simpel te houden. Bijvoorbeeld of er dubbelgebruik parkeren mogelijk is op maaiveld, zodat er geen hellingbaan nodig is ten behoeve van parkeren op het dak.

Wat betreft duurzaamheid begrijpt de ARO uit de presentatie en de stukken dat hier nog onderzoek naar wordt gedaan. Vraag van de commissie is welke aspecten hierbij nog zullen worden onderzocht. De heer Bosman legt uit dat het onder andere gaat om klimaatadaptatie. Er volgt nog overleg met het waterschap en mogelijk komt er nog meer water in het plan. Daarnaast wordt er nog een hittetoets uitgevoerd. De ARO is blij om dat te horen en geeft nogmaals mee dat het vergroenen van parkeerplekken een belangrijke voorwaarde is. In het plan zitten nog parkeervoorzieningen zonder bomen, terwijl die met het oog op het beperken van hittestress juist noodzakelijk zijn. De commissie adviseert om hier meer bomen toe te voegen. Daarnaast gaat het niet alleen om het vergroenen en het opvangen/hergebruiken van regenwater in de openbare ruimte, maar kan de gemeente ook particulieren stimuleren, hiermee in hun tuin aan de slag te gaan. De ARO vraagt hoe het zit met (eventueel collectieve) energievoorzieningen. De heer Bosman zegt dat dit onderwerp nog nader zal worden uitgewerkt. Het gaat nu om de hoofdstructuur; parallel daaraan loopt een verdiepingsslag. De ARO geeft aan dat energievoorzieningen zowel boven- als ondergronds ruimteclaims zullen vragen en deels ook een claim zullen leggen op de openbare ruimte. Het is belangrijk om daar vroegtijdig rekening mee te houden in het ontwerp.

Conclusie, samenvatting

De ARO is blij met de voorgestelde aanpassingen in het plan, op basis van het eerdere advies van de commissie. Het plan ziet er ontspannen en helder uit. De commissie heeft nog een paar opmerkingen en aanbevelingen:

1. Aanbevolen wordt om de opgave van de supermarkt (als deze nog in beeld blijft) ruimtelijk en qua logistiek goed te onderzoeken, onder meer door referentieonderzoek, en op basis daarvan te kijken wat in deze situatie passend en haalbaar is.
2. Voeg ook bij de parkeervoorzieningen waar dat nog niet het geval is bomen toe, met het oog schaduwwerking en het beperken van hittestress. Naast vergroening van de openbare ruimte is ook het stimuleren van groen en wateropvang op particulier terrein een belangrijk opgave voor de gemeente.
3. Energievoorzieningen zullen zowel boven- als ondergronds ruimteclaims vragen en deels een claim zullen leggen op de openbare ruimte. Het is belangrijk om daar bij de inrichting van de openbare ruimte in een vroeg stadium rekening mee te houden.

De commissie vraagt om deze punten mee te nemen bij de verdere uitwerken en is verder akkoord met deze ontwikkeling.

6. Woningbouwontwikkeling Julianaweg 1 Hensbroek, gemeente Koggenland (tweede behandeling)

Aanwezig bij dit agendapunt: de heer R. Karstens (projectleider gemeente Koggenland), mevrouw P. Mol (projectmedewerker wonen gemeente Koggenland), de heer M. Groefsema (beleidsmedewerker RO gemeente Koggenland), de heer K. Bosman (projectleider Timpaan), de heer R. Wegener (adviseur stedenbouw en ruimtelijke ordening Kuiper Compagnons), mevrouw R. van Dolder (wethouder wonen en ruimtelijke ordening, gemeente Koggenland; aanwezig als toehoorder), de heer U. Buter (provincie Noord-Holland, BEL/RO) en de heer M. Levering (provincie Noord-Holland, BEL/RO).

De heer Wegener geeft een korte presentatie over de verkenning naar de groei van Hensbroek, die op aanbeveling van de ARO is uitgevoerd. Hierbij is onder andere gekeken naar de historische groei van het dorp in relatie tot het aangrenzende landschap. Aan de oostzijde is het landschap nu grotendeels nog steeds open en gaaf, met op meerdere plekken nog zicht vanuit het dorp op de openheid. Aan de westzijde is het landschap rommeliger en meer verdicht. In de structuurvisie van de gemeente, die zich richt op de periode 2009-2020, is indertijd geen groeirichting bepaald, omdat woningbouw toen niet werd voorzien. Het is zaak om daar nu wel naar te kijken. Om de historische kenmerken en kwaliteiten van Hensbroek te behouden en waar mogelijk te versterken is het van belang dat goed gekeken wordt naar de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten, maar ook naar de ruimtelijke opbouw van het dorp en de omgeving. Op basis hiervan kan een ontwikkelingsrichting voor Hensbroek worden geschetst, waarbinnen nieuwe woningbouw zich kan voegen. Uit de verkenning komt naar voren dat er ontwikkelingsmogelijkheden zijn aan de noordwestzijde, ter plekke van het nu voorliggende plan, en mogelijk ook aan de zuidwestzijde, waar nu nog kassen aanwezig zijn.

In het plan zelf is aan de westzijde nu meer ruimte gecreëerd voor een groene overgang tussen wijk en landschap. Hier komt een natuurvriendelijke oever en ook een wandelpad om een ommetje te kunnen maken. Vanuit de wijk is zicht mogelijk op het open landschap. Twee woningen langs de Julianaweg zijn een kwartslag gedraaid ten opzichte van het eerdere plan, ter begeleiding van de entree.

Wat betreft duurzaamheid zit er veel groen in het plan, in de vorm van grasvelden en bomen, die zorgen voor respectievelijk waterdoorlatendheid en schaduw. Bij de parkeervakken komen halfverharding en hagen. Rond het plangebied komen brede sloten met natuurlijke oevers, die zorgen voor een goede afwatering, met de mogelijkheid om water vast te houden voor droge perioden. In het plan wordt 33% van het verhard oppervlak gecompenseerd, waar 11% de eis is. Mogelijk komen er nog wadi's in het gebied voor de opvang van piekbuien. Binnen het gebied is sprake van een gesloten grondbalans. De woningen krijgen individuele warmtepompen, worden prefab aangevoerd en voorzien van steenstrips (om de hoeveelheid materiaal te beperken) en PV-panelen. Ook komen er aanvullende kleine maatregelen zoals een regenton in elke tuin en groen op alle platte daken.

De ARO ziet dat het plan aanzienlijk aan kwaliteit heeft gewonnen ten opzichte van de eerdere behandeling in de commissie en complimenteert de gemeente en ontwikkelaar hiermee. De ARO is blij met de genoemde duurzaamheidsprincipes, zowel voor de openbare ruimte als particuliere tuinen. De commissie leest in de stukken nog wel vaak zinssneden als 'bij voorkeur' en 'we zijn voornemens om'. Om te voorkomen dat het vrijblijvend wordt, vraagt de ARO om de

duurzaamheidsambities stelliger te formuleren en ook echt waar te maken. Een duurzame wijk kan ook aantrekkingskracht uitoefenen op potentiële kopers.

Wat betreft de wadi in het parkje doet de ARO de suggestie om deze een bredere functie te geven, bijvoorbeeld door deze te integreren in een speelvoorziening. Het is ook denkbaar om de wadi hier achterwege te laten en de wateropvang bijvoorbeeld bij de parkeerplaatsen op te lossen. In het parkje zou ook vrijkomende grond kunnen worden gebruikt om de ruimte aantrekkelijker te maken. De entree van de wijk vraagt nog om aandacht. Nu rij je, als je de wijk binnenkomt, af op een parkeerstrook. De ARO adviseert om hier bijvoorbeeld een bredere blokhaag of één of meerdere grotere bomen aan te brengen, zodat er een meer groene entree ontstaat. De natuurvriendelijke oever in de randzone oogt nog redelijk smal. Ook gaan schaduw van de ingetekende bomen en natuurvriendelijke oevers niet goed samen om een hoge biodiversiteit te bereiken. De commissie vraagt om hier nog even goed naar te kijken bij de verdere uitwerking.

Op de wat grotere schaal heeft de ARO een voorstel voor de structuur van Hensbroek aan deze zijde. Kenmerkend voor het dorp is blijkbaar de afwisseling van bebouwde locaties en grotere groene ruimtes. Het is daarom denkbaar dat het landschap aan de westzijde van het voorliggende plan open en groen blijft bij eventuele verdere ontwikkeling van het dorp. Dit zou ook goed zijn voor de biodiversiteit.

De heer Karstens is blij met het verrichte werk en de reactie van de ARO. De genoemde aandachtspunten zullen bij de verdere uitwerking worden meegenomen. Wat betreft duurzaamheid wil de gemeente het zeker niet laten bij ambities alleen. Aandachtspunt is hierbij wel de beheerbaarheid van het groen. De heer Wegener zegt dat gewerkt wordt aan een nieuwe gemeentelijke structuurvisie, waarin de opmerkingen over de grotere schaal een plek zouden kunnen krijgen.

Conclusie, samenvatting

De ARO constateert dat het plan aanzienlijk aan kwaliteit heeft gewonnen ten opzichte van de eerdere bespreking. De commissie heeft nog een aantal aandachtspunten en suggesties:

1. Zorg ervoor dat het voor wat betreft duurzaamheid niet blijft bij ambities, maar maak deze ook waar. Omdat het veelal om nieuwe inrichtingsmaatregelen gaat adviseert de ARO ook al in de ontwerpfase de aspecten van beheer mee te nemen.
2. Een suggestie is om de wadi in het parkje zo te ontwerpen dat deze ook meerwaarde heeft, bijvoorbeeld door deze ook een speelfunctie te geven. De opvang van water zou ook bij de parkeervoorzieningen geregeld kunnen worden, zodat de wadi in het parkje achterwege kan blijven. In het parkje zou ook overtollige grond verwerkt kunnen worden.
3. Zorg dat de entree van de wijk een groenere uitstraling krijgt, door aan de zuidzijde van de entreeweg een groen accent aan te brengen (i.p.v. parkeerplaatsen), bijvoorbeeld door een of meerdere grote bomen.
4. Houd er rekening mee dat de natuurvriendelijke oever aan de westzijde soortenrijker is als er niet teveel schaduw is.
5. Zorg op de grotere schaal van het dorp voor het open en groen houden van het gebied aan de westzijde van de wijk, zodat het woongebied in de toekomst ook aan deze zijde verbonden blijft met het landschap.

De commissie verder akkoord met deze ontwikkeling.

7. Presentatie klimaatadaptatie provincie Noord-Holland

Aanwezig bij dit agendapunt: mevrouw A. van Duinen (provincie Noord-Holland, BEL/OMB).

Mevrouw Van Duinen geeft een korte toelichting over de betrokkenheid van de provincie bij klimaatadaptatie. De provincie is al lange tijd bezig met dit onderwerp; het zat bijvoorbeeld al in het waterbeleid. Naar aanleiding van de wateroverlast door piekbuien in 2016 is in 2018 vanuit het Rijk het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie gekomen, waaraan alle overheden zich hebben gecommitteerd. Hierbij zijn 7 ambities geformuleerd, waarvan 'Kwetsbaarheid in beeld brengen', 'Risicodialoog voeren en strategie opstellen' en 'Uitvoeringsagenda opstellen' de belangrijkste zijn. De laatste ambitie ligt vooral bij gemeenten. Daarnaast is de Nationale Adaptatie Strategie (NAS) uitgebracht, die ingaat op de effecten van klimaatverandering op de verschillende sectoren. NAS en Deltaplan zijn inmiddels samengegaan.

De provincie heeft vervolgens de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland opgesteld, om richting te geven aan de eigen ambities, rol en invulling op dit onderwerp en de samenwerking met de partners. Hierbij is ook goed gekeken hoe de uitgangspunten kunnen aansluiten bij de 5 bewegingen uit de Omgevingsvisie, die op hun beurt weer terug te vinden zijn in het coalitieakkoord. Het gaat hierbij om Robuust vitale en kwetsbare functies, Adaptief landelijk gebied, Toekomstbestendige bebouwde omgeving en Waterveiligheid met ruimtelijke kwaliteit. Partners zijn de waterschappen, de op het gebied van klimaatadaptatie samenwerkende gemeenten (DPRA werkregio's) en de veiligheidsregio's.

Er zijn meerdere instrumenten, waaronder de Omgevingsverordening (afd. 6.6). Hierin staat dat gemeenten bij het opstellen van ruimtelijke plannen de effecten van klimaatverandering in beeld moeten brengen en aan moeten geven hoe daar rekening mee gehouden wordt. De provincie werkt aan een 'signaleringskaart', waarin specifiek per gebied wordt aangegeven wat de gevolgen en maatregelen zijn. Klimaatadaptatie wordt ingebracht in de verschillende projecten en programma's van de provincie. Er is ook geld beschikbaar, grotendeels bedoeld voor het stimuleren van uitvoeringsmaatregelen bij gemeenten en een kleiner deel voor kennisontwikkeling en eigen projecten.

De ambitie van de provincie is om klimaatadaptatie zoveel mogelijk te borgen in de werkwijze van gemeenten en provincie. Het is geen los programma, maar zou onderdeel moeten zijn van het provinciaal handelen. Voorbeelden van reeds uitgevoerde onderzoeken zijn de klimaatstresstest provinciale (vaar)wegen en de klimaatstresstest natuur en landbouw. De oogst na drie jaar is dat het beleid rond klimaatadaptatie heel veel heeft opgeleverd en een vliegwieleffect heeft gehad. Nu wordt met de uitvoering begonnen.

Tot 2050 zijn we gezamenlijk goed op stoom, maar de vraag is hoe het daarna moet. Uit recente onderzoeken (IPCC rapport, Klimaatsignaal van het KNMI) is namelijk gebleken dat het klimaat nog sneller verandert en de effecten ervan in de toekomst nog heftiger zullen zijn dan gedacht. Voor Noord-Holland zijn vooral de zeespiegelstijging, verzilting en droogte van belang. Dit betekent dat nog sterker moet worden ingezet op deze onderwerpen in de verschillende andere opgaven en gebieds- en kennisprogramma's. De Omgevingswet komt er aan en ook het provinciale beleid zal moeten worden aangescherpt. We zullen dus met een nieuw verhaal voor Noord-Holland moeten komen, een nieuw frame, maar wel voortbordurend op wat Noord-Holland nu is.

De ARO dankt mevrouw Van Duinen voor de heldere presentatie over de bredere context. De commissieleden zijn vooral op zoek naar concrete criteria op het gebied van duurzaamheid en

klimaatadaptatie, die zij kunnen hanteren bij de beoordeling van ruimtelijke plannen. Er is behoefte aan een handreiking hiervoor, zoals de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie dat is voor ruimtelijke kwaliteit. Mevrouw Van Duinen geeft aan dat de wet- en regelgeving nog versnipperd is. Het zit deels nog in het waterbeleid. Bij klimaatadaptatie gaat het vooral over het samen zoeken naar oplossingen, maar het is vooral een taak van de gemeenten zelf om hiermee te komen. De gemeenten werken goed samen aan normen voor klimaatadaptatie. Het Rijk wil echter nog niet aan wet- en regelgeving, dat maakt het lastig. Zoals gezegd wordt ook gewerkt aan een signaleringskaart, per gebied. De ARO merkt op dat de ruimte voor piek- en seizoensberging vooral in het landelijk gebied gezocht moet worden. Dit leidt tot een enorme transformatie van het polderland en heeft bijvoorbeeld ook gevolgen voor N2000 gebieden. Je zou eigenlijk een nieuwe kaart van Noord-Holland moeten maken. Mevrouw van Duinen geeft aan dat er nu nog steeds te sectoraal naar opgaven gekeken wordt, maar het gaat ook om andere opgaven zoals de landbouwtransitie, energietransitie en biodiversiteit. Deze opgaven zouden volgens de ARO ook veel meer in samenhang moeten worden beschouwd. Het gaat veel meer om de integrale kwaliteit. Je zou het eigenlijk moeten hebben over N2050-gebieden. In de veenweidegebieden zou meer meebewogen moeten worden met de seizoenen. Je kunt bijvoorbeeld kunnen denken aan overgangszones tussen natuur en landbouw, waarin deze functies meer verweven zijn. Op schaal van de provincie is een nieuwe onderlegger nodig, ook op een grotere schaal, omdat grondwaterstromen zich niet aan provinciegrenzen houden. Mevrouw van Duinen geeft aan dat de door de ARO gewenste criteria er nog niet zijn. Tot nu toe is het vooral een procesbenadering geweest. Klimaatadaptatie heeft weliswaar een doorvertaling gekregen in de Omgevingsverordening, maar die is nog vrij algemeen (motiveringsplicht). In MRA-verband wordt gewerkt aan criteria voor klimaatadaptief bouwen. Als deze worden omarmd door alle partijen, ook in Noord-Holland Noord, dan is dat een goed kader om te gebruiken bij de ARO-advisering. Mevrouw Van Duinen zal informatie hierover beschikbaar stellen aan de ARO-leden. Informatie over klimaatadaptatie is verder ook te vinden op de website van de MRA.

8. Rondvraag + afsluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag. De volgende vergadering is op dinsdag 1 februari 2022 vanaf 16:00 uur.

De voorzitter sluit de vergadering.